

## 75-річчя професора В.І. Онопрієнка



Доктор філософських наук, професор В.І. Онопрієнко – відомий український учений та педагог, знаний фахівець у галузі філософії, соціології, методології та історії науки.

Валентин Іванович Онопрієнко народився 2 квітня 1939 р. у м. Алдан (Якутія-Саха, Російська Федерація), закінчив у 1962 р. Московський державний університет ім. М.В. Ломоносова, у 1966 р. – аспірантуру кафедри філософії науки МДУ.

В Академії наук України працює з 1975 р.: у Секторі історії природознавства та техніки Інституту історії АН УРСР (1975–1986), у Центрі досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва – з 1986 р. У 1992 р. організував відділ методології і соціології науки в Центрі, серед напрямків досліджень якого: соціологія науки як теорія; соціологічні дослідження сучасного стану наукової системи України; соціологія вищої освіти; соціологія інноваційних перетворень у економіці; соціологія знанневого суспільства.

У відділі виконано, зокрема, такі теми: "Методологічні питання сучасного наукознавства", "Соціокультурні та методологічні зрушення в науковому знанні в період трансформації наукової системи", "Дослідження інноваційного потенціалу інформації та знання в методології знанневого суспільства"; "Соціологічний моніторинг

інноваційних можливостей інститутів НАН України"; "Соціокультурні перетворення в постіндустріальному суспільстві під впливом інформаційно-комунікаційних знань та технологій: фундаментальні зрушення, переваги, негативні наслідки". Виконувалися також проекти: "Дослідження динаміки, міграції та підготовки молодих наукових кадрів в інститутах у період трансформації НАН України"; "Дослідження методологічного впливу інформатики як чинника подальшого розвитку науки та інформатизації суспільства"; "Інтелектуальний капітал аерокосмічного комплексу України в умовах глобалізації"; "Досвід функціонування європейських та міжнародних академій і національних наукових центрів та проблеми розвитку української академічної науки, поглиблення її інтеграції в європейське наукове співтовариство". Серед міжнародних проектів треба назвати: "The Transformation Problems of Science Systems in the Eastern and Central Europe / Joint Project with Wissenschaftszentrum Berlin fur Sozialforschung (1994–1996)" та ін.

В.І. Онопрієнко – активний учасник соціологічних досліджень наукової системи України та НАН України, результати яких набули широкого суспільного резонансу. Наполегливо й послідовно впродовж чверті століття він обґрунтовував сучасний статус соціології науки і технологій, наукознавства в цілому.

Є автором 430 наукових праць, у тому числі 52 монографій і книжок. Особливий інтерес у фахівців викликали його монографії «Наукове співтовариство: вступ до соціології науки» (1998), «Науковедение: поиск системных идей» (2008), «Наука как призвание. Книга интервью» (2011), розділи в колективних монографіях «Методологические вопросы науковедения» (2001), «Национальная академия наук Украины: проблемы развития та входження в європейський науковий простір» (2007).

Низка його книжок, присвячених науковим біографіям учених, видана видавництвом «Наука» (Москва) у серії «Научно-биографическая литература»: «Феодосий Николаевич Чернышев» (1984, в соавторстве с Ю.А. Анисимовым), «Павел Аполлонович Тутковский» (1987), «Николай Иванович Андрусов» (1-е изд., 1990), «Геннадий Данилович Романовский» (1995), «Флоренские» (2001), «Борис Борисович Голицын» (2002), «Владимир Иванович Лучицкий»,

«Александр Сергеевич Поваренных» (2004, с М.В. Оноприенко), «Кирилл Владимирович Симаков» (2006), «Чирвинские» (2008, с М.В. Оноприенко), «Юрий Александрович Билибин» (2009), «Гавриил Иванович Горецкий» (2012, с Р.Г. Горецким), «Николай Иванович Андрусов» (2-е изд., 2013). Його науково-біографічні книжки виходили також у видавництвах «Мысль», «Недра», «Наукова думка».

Він є автором науково-популярних книжок: «Геологи на Крайнем Севере» (два видання: 1990, 2012), «Зов высоких широт» (1989) та ін.

До 150-річчя В.І. Вернадського опубліковано монографії: *Мочалов И.И., Оноприенко В.И.* В.И. Вернадский: Наука. Философия. Человек. К 150-летию со дня рождения В.И.Вернадского. — Кн. 1. Наука в исторических и социальных контекстах. — Изд. 2-е, испр., доп. — К.: Информ.-аналит. агентство, 2011. — 411 с.; *Мочалов И.И., Оноприенко В.И.* В.И. Вернадский: Наука. Философия. Человек. К 150-летию со дня рождения В.И. Вернадского. — Кн. 2. Наука и ее инструментарий: Логико-методологические аспекты. — К.: Информ.-аналит. агентство, 2011. — 631 с.; *Оноприенко В.И.* Минералогия: Экскурсы в прошлое и будущее. — К.: Информ.-аналит. агентство, 2012. — 290 с.; Письма Я.В. Самойлова В.И. Вернадскому. 1897—1921 гг. К 150-летию со дня рождения В.И. Вернадского. — К.: Информ.-аналит. агентство, 2013. — 378 с.

У 2014 р. вийшли друком його монографії: «Уппсальский университет. Века истории. Достижения. Личности», «В.И.Вернадский. Школы и ученики».

В.І. Оноприенко — учасник багатьох міжнародних форумів, конгресів, симпозіумів, автор публікацій у рейтингових зарубіжних і міжнародних журналах. Його праці публікувалися та рецензувалися у відомих професійних виданнях — як українських так і зарубіжних: «Социология», «Социологические исследования», «Вестник РАН», «Вісник НАН України», «Наука та наукознание», «Вопросы истории естествознания и техники» тощо.

Упродовж життя В.І. Оноприенко активно займався викладацькою діяльністю: у Московському державному університеті ім. М.В.Ломоносова, Київському політехнічному інституті, Київському національному уні-

верситеті імені Тараса Шевченка, Київському інституті культури, Київському національному лінгвістичному університеті. Зараз викладає в Національному авіаційному університеті, Центрі гуманітарної освіти НАН України, на київських кафедрах Московського фізико-технічного інституту. Він є автором підручників для студентів, магістрантів та аспірантів: *Методология геологической науки.* — Киев: Вища школа, 1985; *Методология географической науки.* — Київ: Заповіт, 1997; *История украинской науки.* — Київ: Либідь, 1998; *Право в современном мире.* — Київ, 2002; *Космизм как философский и научный напрямок.* — Київ: Софія—Оранта, 2006; *Философия. Практикум: Навчальний посібник.* — Київ: Кн. вид-во Нац. авіаційного ун-ту, 2006; *Философия. Методичні матеріали та програми до кандидатського іспиту.* — К.: НАУ, 2005, 2007, 2012; *Философия. Хрестоматія.* — К.: Вид-во Національного авіаційного ун-ту, 2009; *Философия. Підручник для студентов высших учебных заведений.* — Київ: Національний авіаційний університет, 2012. Зараз у видавництві знаходиться його підручник для магістрантів та аспірантів «Історія, філософія, соціологія науки та технологій».

В.І. Оноприенко працював і працює членом спеціалізованих рад по захисту дисертацій: Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України; Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, Національного авіаційного університету, був членом експертної ради ВАК України; підготовував 16 кандидатів та 3 докторів наук. Упродовж двох десятиків років він є членом наукової ради Державного фонду фундаментальних досліджень, членом редколегій журналів «Наука та наукознание», «Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія», «Totallogy. Постнекласичні дослідження», «Историко-биологические исследования» (Санкт-Петербург, Російська Федерація).

Академік АН вищої школи України та Академії будівництва України. Премія ім. М.С.Грушевського НАН України (2012). Медаль РАН ім. академіка О.Л.Яншина (2011).

Вітаючи Валентина Івановича з ювілеєм, бажаємо йому міцного здоров'я, довгих років життя, творчого натхнення та нових наукових здобутків в його багатогранній діяльності.

*Колектив Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України  
Редакційна рада та редакційна колегія журналу  
«Наука та наукознание»*